

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Kategorie pravdivosti v normativním myšlení

Norimberský proces, 3.5.2011, 15:30, 140

Oblasti možného prolnutí práva a pravdy

- Tvorba a nalézání práva
- Dokazování
- Aplikace práva
- Intepretace práva

Teorie pravdivosti

- Korespondenční
- Koherenční
- Pragmatické
- Konsenzuální

- Procedurální koncepce pravdivosti

- Je možná pravdivost právních norem?

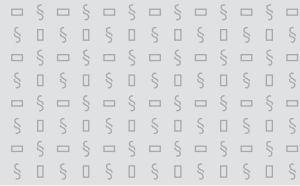
Tvorba a nalézání práva

- **David Hume (1711-1776):** *V každém systému morálky, se kterým jsem se doposud setkal, jsem si vždy povšiml, že jeho autor po nějakou dobu postupuje běžnými úvahami a ustanovuje existenci Boha, nebo vyslovuje svá pozorování ohledně lidských věcí, když pojednou jsem překvapen zjištěním, že namísto běžných spon výroků jako „je“ a „není“ se nesečkávám se žádným výrokiem, který by nebyl spjat s pomocí „má být“ nebo „nemá být“. Tato změna je stěží zaznamatelná, má však rozhodující důsledky. Jelikož toto „má být“ a „nemá být“ vyjadřuje nějaký nový vztah či tvrzení, je nutné, aby tento vztah byl prozkoumán a vysvětlen a zároveň, aby bylo vysvětleno to, co se zdá docela nejasné - jak tento nový vztah může být odvozen z jiných, které jsou od něj zcela odlišné.*

Tvorba a nalézání práva

- Jørgen Jørgensen (1884-1969)
- Logika popisuje jen takové úsudky, jejichž předpoklady a závěry úsudku mohou nabývat hodnot pravda nebo nepravda.
- Nařizovací věty nemohou být odvozeny z výroků. (protože rozkazovací věty nemohou být ani pravdivé ani nepravdivé).
- Dva příkazy mohou být splněné nebo nesplněné, přijaté nebo nepřijaté a považované za odůvodněné nebo neodůvodněné; je zcela bez významu ptát se, zda jsou pravdivé nebo nepravdivé.
- Rozkazovací věty nejenže nemohou být závěry v dedukci s indikativními premisami, ale také nemohou fungovat jako část nějakého důkazu všeobecně.

Tvorba a nalézání práva

- Karel Engliš (1880-1961):
 - Norma není poznatek ani výrok
 - Norma není odpověď na otázku, proto Norma není soudem.
 - Normu nelze negovat.
 - Norma není ani pravdivá ani nepravdivá, ani správná ani nesprávná.
 - Normy nemohou být články úsudků.
 - Normy nejsou soudy.

Dokazování

- Konstatování o skutečnosti: tvrzení, že se určité jevy skutečně staly.
- Dokazování je současně přesvědčování.
 - Noetická a přesvědčovací funkce
- Formální pravda
- Materiální pravda
- Praktická jistota
- Zásada volného hodnocení důkazů
- Zákonná teorie průvodní (legální důkazní teorie)

Dokazování

- V procesu zjišťování skutkového stavu věci probíhá tzv. **dokazování**. Tím rozumíme stanovený proces získávání poznatků o událostech, které se odehrály v minulosti, anebo se v současnosti stále odehrávají. Je to procesní postup vedoucí k tomu, aby soud (nebo např. správní orgán) poznal skutečnosti rozhodné pro bezvadné ukončení procesu aplikace práva. V procesu dokazování se proto používají důkazy. Jako **důkaz** se obvykle označuje vyvození přesvědčení o existenci jedné skutečnosti z jiné existující skutečnosti, a to na základě jejich příčinné souvislosti. Součástí pojmu důkaz je tak nejen ona souvislost jedné skutečnosti s druhou (s druhými), ale také onen přesvědčovací aspekt, kdy je nutné přesvědčit soud o pravdě nějakého tvrzení (případně nepravdě tohoto tvrzení). K provedení důkazů se používají **důkazní prostředky**. Ty lze charakterizovat jako následky dokazované skutečnosti, které lze objektivně vnímat.

Dokazování

- **Materiální pravda** je spojena s prokázáním skutečného stavu věci. Orgán je při hledání materiální pravdy povinen zjistit, jak skutečně daná skutečnost či událost proběhla, co se skutečně stalo. Materiální pravda se někdy ztotožňuje s objektivní pravdou.
- **Formální pravdou** označujeme zjištění, ke kterému například soud dospěje i bez provedení dokazování či jiným způsobem, který nezajistí skutečné objasnění tzv. objektivní pravdy. Není tedy nutné, aby skutečně tvrzené skutečnosti odpovídaly tomu, jak se celá událost odehrála, ale například postačí, pokud tato tvrzení nejsou popřena.
- Formální pravda nemusí být v rozporu s materiální pravdou.

Dokazování

- *„Při Pánu Bohu, jehož svatost je nadevše, takto vypovídám podle práva lidu, prost lsti a prost klamu a prost jakékoli zrady, že mi byl ukraden dobytek, na což zde žalují, [jakož i na to,] že jsem jej dostihl u muže X.“*

Dokazování

- „Důkazy soud hodnotí podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (§ 132 o. s. ř.). Hodnocením důkazů se rozumí myšlenková činnost soudu, kterou je provedeným důkazům přisuzována hodnota závažnosti (důležitosti) pro rozhodnutí, hodnota zákonnosti a posléze hodnota pravdivosti. Při hodnocení důkazů z hlediska jejich závažnosti (důležitosti) soud určuje, jaký význam mají jednotlivé důkazy pro jeho rozhodnutí a zda o ně může opřít svá skutková zjištění (zda jsou pro zjištění skutkového stavu upotřebitelné). [...] Hodnocením důkazů z hlediska jejich pravdivosti pak soud dochází k závěru, které skutečnosti, o nichž důkazy (pro rozhodnutí významné a zákonné) podávají zprávu, lze považovat za pravdivé (dokázané) a které nikoli.“ (Nejvyšší soud, 30 Cdo 64/2004)

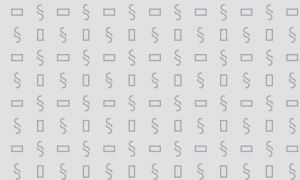
Dokazování

- Robert Boyle (1627-1691): *[S]vědectví jednoho svědka nestačí k tomu, aby prokázalo obviněné straně vinu z vraždy; nicméně svědectví dvou svědků, byť stejné důvěry [...] by mělo být obvykle dostatečné k tomu, prokázat obviněnému vinu; protože je považováno za rozumné předpokládat, že ačkoli každé jednotlivé svědectví je pouze pravděpodobné, přesto souběh těchto pravděpodobností [...] může dosáhnout morální jistoty, např. takové jistoty, která může stačit soudci k tomu, aby postupoval k vynesení rozsudku smrti nad obviněnou stranou*

Aplikace práva

- Kognitivismus vs. decisionismus
- Marian Pavčnik: *Ačkoli pojmová jurisprudencce již nemá žádné příznivce, jež by se plně vážali na její východiskové body, nutno stále ještě počítat s tím, že je jako ideologie „aplikace práva“ přinejmenším latentně přítomná. Jedná se přitom o nekritické ztotožnění zákona s právem, soudcovského rozhodnutí s reprodukcí zákonné normy s ohledem na konkrétní případ a o přenesení odpovědnosti na imaginárního zákonodárce.*
- Bernhard Windscheid: *Povinnosti z kupní smlouvy podléhají volnému soudnímu uvážení, jehož základ i zde tvoří vedle ujednání stran také obecný a zvláštní účel obchodu.*

Aplikace práva

- Subsumpční sylogismus
- Pohled „sem a tam“
- Předvědění (Josef Esser)
- Předporozumění